

HASAN SIRRI EFENDİ

(1823-1905)

**Türk müzikisi bestekârı,
hânende ve hattat.**

İstanbul Boğaziçi'ndeki Yeniköy'de doğdu. Babası Süleymaniye müderrislerinden Mehmed Emin Efendi'dir. Yeniköy Mekteb-i İbtidâiyye'sini ve Emirgân Rüşdiyesi'ni bitirdi. Bu arada hıfzını tamamladı. Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliyye Kalemî'nde kâtip halifesi, mümeyyiz ve başkâtip olarak uzun yıllar çalıştıktan sonra 1891'de Mahkeme-i Ticâret İcrâ Dairesi'ne geçti. Bu dairede icra memurluğu görevine devam ederken hastalandı. Birkaç yıl felçli olarak yaşadıkdan sonra 25 Şâban 1323 (25 Ekim 1905) tarihinde vefat etti. Rumelihisarı'ndaki aile kabristanında annesinin ve kızının yanına defnedildi. Naaşı, 1910'da oğlu Mehmed Nuri'nin (Urunay) Yenikapı Mevlevîhânesi'nde yaptırdığı mezarına nakledildi.

Hasan Sırrı, Hamâmizâde İsmâil Dede Efendi, Külhanbeyi Hüseyin Dede ve Kazasker Mustafa İzzet Efendi gibi müzikî üstatlarından ders alarak kendini yetiştirmiş, bestekârlığının yanı sıra sesinin güzelliği ve müzikî hocalığı ile de tanınmıştır. Önce Eskışehir Mevlevîhânesi şeyhi Hasan Dede'ye, daha sonra Yenikapı Mevlevîhânesi şeyhi Osman Selâhaddin Dede'ye intisap eden Hasan Efendi dergâhlara devam ederek zâkirlik yapmış, ilâhi ve durak okumuştur. Sultan Abdülmecid'in kızlarından Seniha Sultan'ın Kuruçeşme'deki sarayında bir ramazan ayı boyunca müezzinbaşılık yapmış. Sünbül Efendi Dergâhı'nda da bir süre vekâleten zâkirbaşılık görevinde bulunmuştur. Müzikî meclislerinde bilhassa Tanbûrî Buhârî ve Kemânî Aleksan Ağa eşliğinde yakın arkadaşı Behlûl Efendi ile beraber okumayı seven Hasan Efendi'nin yetiştirdiği birçok talebe arasında Hâdi Bey, Hacı Fâiz Bey, Kasımpaşalı Şeyh Cemâleddin Efendi, Kadirgalı Şeyh Nidâ Efendi, Nûri Şeydâ Bey ve Hâfız İbrahim Erkal en meşhurlarıdır.

Dinî ve din dışı eserleriyle bestekârlık gücünü de ortaya koyan Hasan Sırrı Efendi'nin durak, ilâhi ve şarkı formundaki toplam dokuz eseri günümüze ulaşmıştır (bu eserler için bk. Öztuna, I, 334). Bunların içinde yer alan üç şarkı, Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu Arşivi'nde Enderrunlu Hâfız Hüsnü adına kayıtlıdır.

Hasan Sırrı Efendi, Yeniköy Raûfî Dergâhi şeyhi Tefvîk Efendi ve Kazasker Mus-

Hasan
Sırrı Efendi'nin
celî-sülûs
bir levhası
(İbnülemin,
s. 375)

tafa İzzet Efendi'den hat dersleri almış, Sırrı imzasıyla çeşitli boyutlarda kırk sekiz adet hilye-i saâdet, çok sayıda sülûs-nesih kıta ve levha yazmıştır. Konya'da Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî'nin sandukası üzerindeki püşidenin sırma ile işlenmiş celi-sülûs hattı da ona ait olup 1894 yılında yazılmıştır. Oğlu Mehmet Nuri Urunay (ö. 1935 [?]) Medresetü'l-hattâtin'de on yıla yakın tezhip muallimliği yapmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Ergun, *Türk Şairleri*, I, 403; a.mlf., *Antoloji*, II, 443-444, 644, 661-662, 723, 749; İbnülemin, *Son Hattatlar*, s. 374-375; Selâhattin Güner, *Âşık Yunus Emre'nin Bestelenmiş Şiirleri*, İstanbul 1961, s. 58; Özalp, *Türk Musikisi Tarihi*, I, 272-273; Yunus Emre İlahileri Güldestsî, Ankara 1991, s. 112-113; Ahmet Hatipoğlu, *Besteleriyle Yunus Emre İlahileri*, Ankara 1993, s. 153; *Türk Sanat Müziği Sözlü Eserler Reper-tuarı* (nşr. TRT Müzik Dairesi Başkanlığı Yayınları), Ankara 1995, s. 12, 94, 122; Gültekin Oransay, "Yayınlanmış Türk Din Musikisi Sözlü Anıtların Ezgiyecileri", *AÜ İlahiyat Fakültesi İslâm İlimleri Enstitüsü Dergisi*, sy. 3, Ankara 1977, s. 176-177; Öztuna, *BTMA*, I, 334.

NURİ ÖZCAN

HASAN SULTAN KÜLLİYESİ

(bk. SULTAN HASAN KÜLLİYESİ).

HASAN b. SÜFYÂN

(الحسن بن سفيان)

Ebü'l-Abbâs el-Hasan
b. Süfyân b. Âmir eş-Şeybânî
(ö. 303/916)

Hadis hâfızı.

213'te (828) Horasan yakınlarındaki Nesâ'da doğdu. Zehebî'nin eserinde bu tarihin 280 (893) civarında diye gösterilmesi (*A'lâmü'n-nübela'*, XIV, 157) müstensih veya matbaa hatasından kaynaklanmış olmalıdır. Şeybân kabilesine mensup olup doğum yerine nisbetle Nesevî (bazı kaynaklarda Fesevî veya Nesâî) olarak anılır. Horasan, Bağdat, Basra, Kûfe, Hicaz, Mısır ve Şam gibi ilim merkezlerine yaptığı

seyahatlerde İshak b. Râhûye, Kuteybe b. Saîd, Ali b. Hucr, Ahmed b. Hanbel, Yahyâ b. Maîn ve Ebû Bekir b. Ebû Şeybe gibi şahsiyetlerden hadis tahsil eden Hasan b. Süfyân, hocası Hibbân b. Mûsâ'nın huzurunda Abdullah b. Mübarek'in rivayetleriyle çok fazla meşgul olmasının, Ebû'l-Velid et-Tayâlisî ile Süleyman b. Harb'in rivayetleri üzerinde çalışmasına engel teşkil ettiğini söylemektedir. Fıkıh bilgisini mezhep kurucusu, fakih ve muhaddis Ebû Sevr'den *Kitâbü's-Süneni* (muhtemelen İmam Şâfi'nin *es-Sünenü'l-me'sûre*'sini) okuyarak geliştirdi ve onun mezhebine göre fetva verdi. Ayrıca Harmele b. Yahyâ'dan fıkıh dersi aldı. Kaynaklarda onun Şâfiî fukahasının ilk tabakasından olduğu da kaydedilmektedir. İbn Ebû Şeybe'nin derslerini bizzat kendisinden dinledi; İshak b. Râhûye'den *el-Müsned*'inin çoğunu, Muhammed b. Ebû Bekir el-Mukaddemî'den *et-Tefsîr* adlı eserini okudu. Nadr b. Şümeyl'in talebelerinden edebiyat dersi aldı. Kendisinden İbn Huzeyme, İbnü'l-Ahrem, İbn Hibbân, Ebû'l-Velid el-Ümevî, Ebû Bekir el-İsmâîlî, Gıtrrîfî ve torunu İshak b. Sa'd hadis tahsil etti. Hasan b. Süfyân, Nesâ'ya yaklaşık 17 km. mesafedeki Bâlûz köyünde 303 yılının Ramazan ayında (Mart 916) vefat etti ve burada defnedildi. Kabri halen ziyaretgâhtır.

Anlayışı, zekâsı, derin bilgisi ve ilmî cesaretiyle meslektaşlarının ve hocalarının takdirini kazanan Hasan b. Süfyân'ı hocası Ali b. Hucr bu yönleriyle beğenmiş ve kendisine "Ebû'l-Abbâs" (arslan babası) künyesini vermiştir. Cerh ve ta'dîl imamları arasında sayılan Hasan b. Süfyân'a doksan yaşlarında iken sened ve metinleri birbirine karıştırılmış hadislerin gösterildiği ve onun hangi metnin hangi senede ait olduğunu belirlediği rivayet edilir. Hâkim en-Nisâbü'rî, Hasan b. Süfyân'ın kendi devrinde Horasan bölgesinin muhaddisi, sika bir râvi, hadis rivayetinde çok ihtiyatlı davranan ferâset sahibi bir kişi, edebiyat ve fıkıh ilimlerinin de önde gelen üstatlarından olduğu-